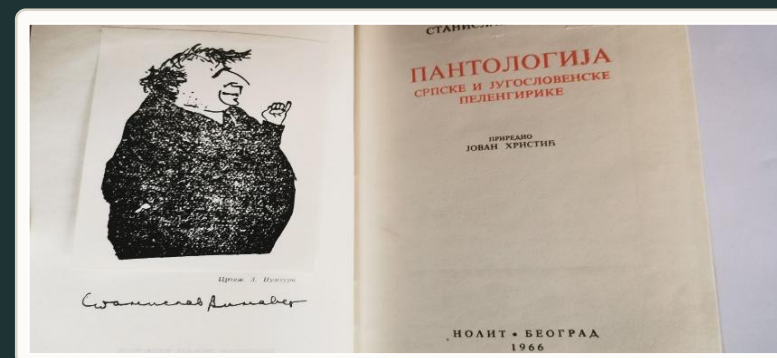

БОГДАН ПОПОВИЋ

Антологија новије српске лирике

Предговор као програм српске модерне • естетичка мерила • границе канона

Шта је антологија — и зашто је ова важна?

Антологија

Збирка књижевних текстова изабраних по одређеном критеријуму. У овом случају: избор најуспелијих песама новије српске лирике.

Предговор

Објављен **1911. године**; чита се као **програмски текст српске модерне**, јер објашњава шта Поповић сматра вредном поезијом.

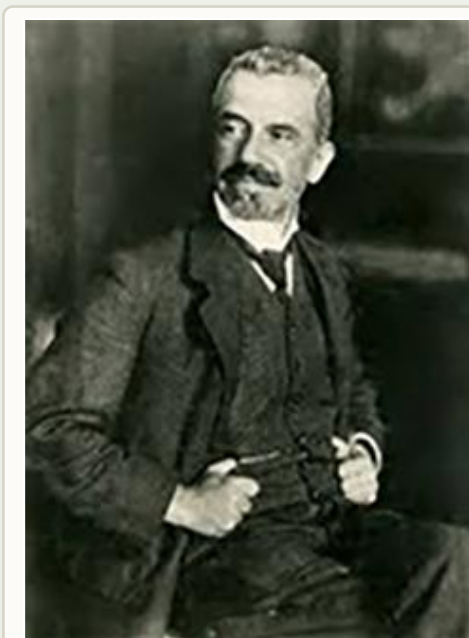
Канон

Антологија не представља само „списак песама”, него обликује укус, школско читање и представу о томе шта је врхунска лирика.

Поповић избором песама поставља питање: шта значи добра песма и по којим мерилима се препознаје?

Богдан Поповић — критичар који обликује укус

- Рођен је у Београду 1864. године; припада генерацији која српску културу снажно усмерава ка европским естетичким мерилима.
- Књижевни критичар, естетичар и универзитетски професор; једна од најважнијих личности српске модерне.
- Његов утицај није био само академски: писци и читаоци прихватили су његова мерила као меру „високе” уметности.
- У средишту његовог вредновања стоји уметничка лепота, склад, јасност и довршеност песме.

Богдан Поповић

КЉУЧНА РЕЧ: ЕСТЕТИЗАМ

Повод за припрему Антологије

Српска књижевна задруга је 1911. године објавила збирку хрватске поезије. Појавила се иницијатива Матице Хрватске да се направи и антологија српске поезије којом би се српски песници представили хрватској јавности

Избор је поверен Богдану Поповићу, јер је сматран ауторитетом за питања укуса, стила и књижевне вредности.

Антологија постаје један од највидљивијих докумената српске модерне: поезија се вреднује пре свега као уметност, а не као национална, пригодна или политичка порука.

издање Антологије

Како је замишљена Антологија?

**По којим мерилима је састављена Антологија?
Шта то значи?**

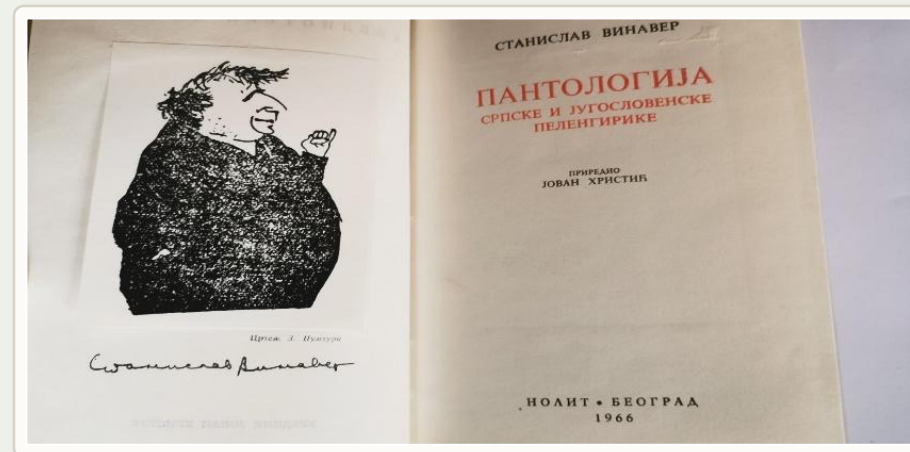
У избор улазе песме које Поповић процењује као **уметнички најуспелије**, мерила су **ЧИСТО ЕСТЕТСКА**.

Објасни да је Антологија као „збирка цвећа“.

Метафора упућује на избор најлепших, најмириснијих „цвeтова“ лирике — не на историјски преглед свега што је написано.

Зашто су песме лепше у Антологији него када се читају засебно?

Песме делују снажније у добро састављеној Антологији него расуте у различитим збиркама.

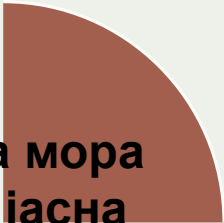
Антологија је замишљена као пажљиво сложен венац најуспелијих песама, а не као проста историја књижевности.

Три основна естетичка мерила

Песма мора
имати емоције

Осећање је срце лирске песме;
без унутрашњег доживљаја
нема праве лирике.

Песма мора
бити јасна

Лепота није магловитост;
читалац треба да осети смисао
и унутрашњу логику песме.

Песма мора
бити цела лепа

Није довољан један леп стих:
сваки део мора бити у складу са
целином.

Поповићев идеал је песма која је осећајна, разумљива и композиционо
савршена.

Шта је за Поповића лирска песма?

Дефиниција

Лирска песма је песма у којој **преовлађује осећање**. Зато је лични тон, музикалност и јединствен доживљај важнији од приче или поуке.

Шта је изостављено?

Баладе, сатиричне, хумористичке, политичке и пригодне песме нису у средишту овог избора, јер не одговарају Поповићевом појму чисте лирике.

Антологија не приказује целокупну поезију, него један уски, јасно естетички дефинисан модел лирике.

Када знамо шта је Поповић изоставио, јасније разумемо и шта је желео да истакне.

Опсег „новије српске лирике”

Поповић новију српску лирику посматра од Бранка Радичевића наовамо.

ПРВО ДОБА
после 1840.

романтичарска и
постромантичарска лирика

ДРУГО ДОБА
после 1880.

прелаз ка модерном изразу и
виртуозности

ТРЕЋЕ ДОБА
после 1900.

поезија непосредно пред
модернистичке ломове

Антологија је и естетичка и историјска: показује како Поповић види развој српске лирике — од једноставнијег изрази ка све већој уметничкој изграђености.

Прво доба — после 1840.

Бранко Радичевић

7 песама

родоначелник новије лирике;
свежина, природност, непосредан
лирски тон

Ј. Ј. Змај

22 песме

широк тематски распон; лирска
осећајност, родољубиви и лични
тонови

Ђура Јакшић

11 песама

снажан емоционални набој и
романтичарска страст

Лаза Костић

3 песме; али нема песме „Santa Maria
della Salute”.

Друго доба — после 1880.

Јован Дучић

33 песме; најзаступљенији песник у избору; симбол уметничке дисциплине и виртуозности.

Војислав Илић

18 песама — прелазни песник; склад, мера, формална култура.

Милан Ракић

14 песама — мисаоност, јасноћа, класична равнотежа.

Алекса Шантић

12 песама — осећајност, завичајни и љубавни тон.

Шта значи „виртуозно песништво”?

У овом кругу Поповић највише вреднује песнике који постижу склад емоције, јасног израза, музикалности и савршене форме.

Треће доба — после 1900.

Сима Пандуровић

2 песме — модернија осећајност, суморнији тон, али ограничено место у избору.

Милан Ћурчин

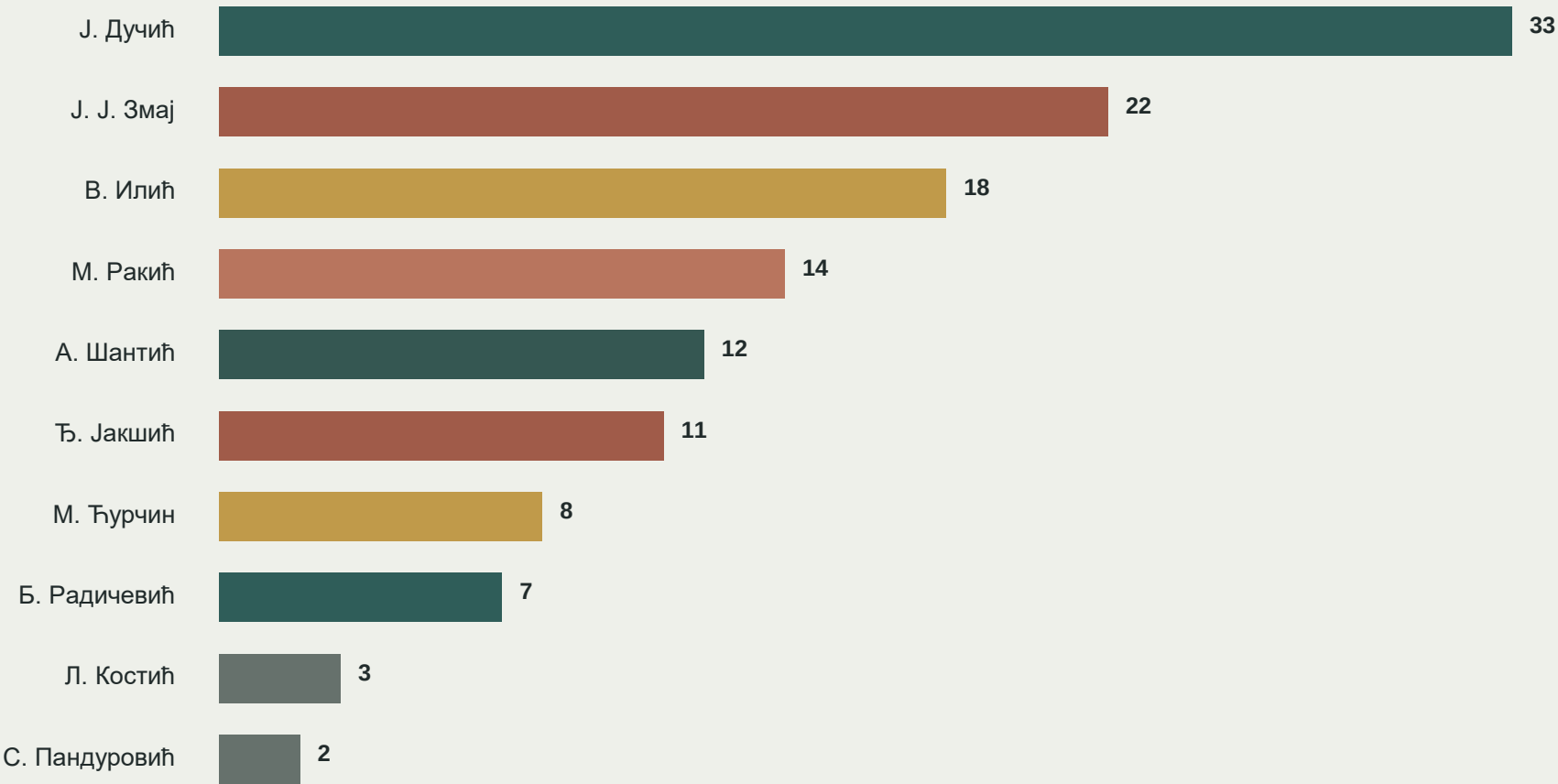
8 песама — значајнија заступљеност у трећем добу.

Остали

По 2–3 песме — Поповић је у овом делу знатно селективнији.

Да ли Поповић препознаје нове, модернистичке осећајности — или их мери старијим идеалом јасноће, складности и „целе лепоте”?

Број песама по песницима у Антологији

Закључак

Дучић је убедљиво најзаступљенији, што показује Поповићеву наклоност ка формално дисциплинованој лирици.

Шта Антологија говори о српској модерни?

Европеизација укуса

Поповић песму вреднује као уметнички предмет: важни су форма, склад, јасноћа, музикалност, лепота целине.

Од морала ка естетици

Поезија се не чита само као порука или поука, већ као самостална уметност са сопственим законима.

Формирање канона

Избор утиче на то које песнике школска и културна јавност доживљава као најважније.

Предговор је важан јер нам показује како један критичар не само тумачи књижевност, него и гради мерила по којима ће се она читати.

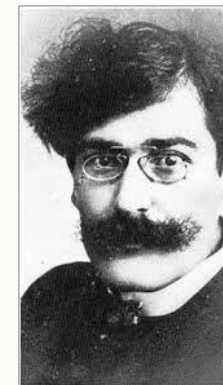
Границе избора: шта је остало ван Антологије?

Лаза Костић

У Антологији нема песме „Santa Maria della Salute”, која је данас један од врхова српске љубавне поезије.

Лаза Костић – Santa Maria della Salute

В. П. Дис

Владислав Петковић Дис

Поповићу се касније често замерало што није препознао Дисову поезију и њену модерност.

Зато је ова Антологија и драгоценa и ограничена

Она јасно показује вредности српске модерне, али и границе једног естетичког система који тешко прихвата све што је нејасно, болно, распукло или радикално ново.

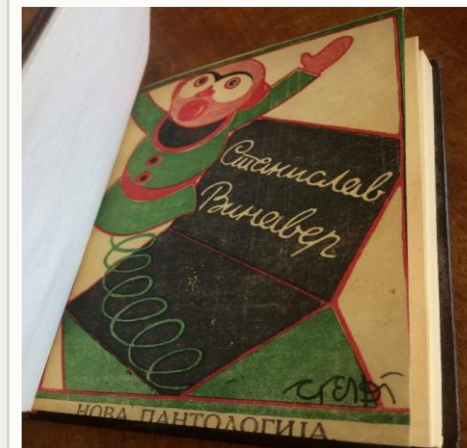
Антологија у авангарди: спор са каноном

Авангардни отпор

Авангардни писци оспоравају старе естетске норме: траже експеримент, лом форме, хумор, иронију и нову енергију језика.

Станислав Винавер

На Поповићев канон одговара пародијом под насловом „Пантологија новије српске пеленгирике”.

Винаверова Пантологија

Рад у групама — уређен план часа

1–2 група

Аутор и повод

О Богдану Поповићу; зашто је Антологија настала; 3–4 најважније реченице.

3–6 група

Предговор

I–IV део: мерила избора, лирска песма, опсег новије лирике, естетичка правила.

7–9 група

Провера канона

Број песама по писцима; поређење са читанком за 2. и 3. разред; закључци о изостављањима.

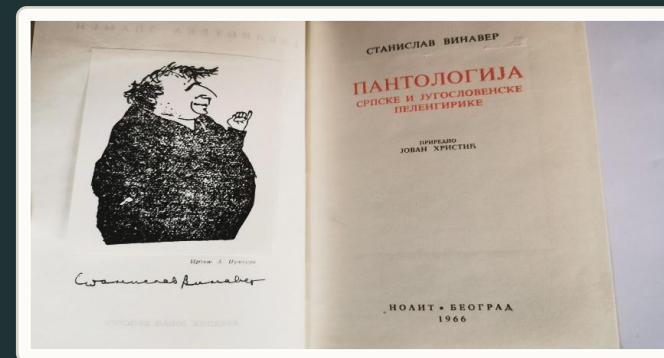
Излазни задатак

Свака група износи један најважнији закључак и једно питање за дискусију.

ЗАВРШНИ ЗАКЉУЧАК

Антологија није само избор песама, већ лекција о укусу.

Поповић је показао како се гради књижевни канон: строгим мерилима лепоте, али и изборима који касније могу бити оспорени.

Домаћи задатак

Састави своју антологију песама или плеј-листу; напиши предговор и објасни сопствена естетичка мерила.

Питање за крај

Да ли је бољи строг избор који обликује укус — или отворен избор који прихвата различите поетике?